

Câteva aprecieri asupra lui Emanuil Ungurianu.

SPICUIRI DIN DIFERITE CUVÂNTĂRI ROSTITE
LA ÎNMORMÂNTAREA LUI EMANUIL UNGU-
RIANU ȘI CU PRILEJUL DESVELIRII MONU-
MENTULUI CE I S'A RIDICAT ÎN TIMIȘOARA.

Prof. VÂLCOVICI, Ministrul Comunicațiilor,
fost rector al Politecnicii din Timișoara:

„Bătrânul Ungurianu, care ne-a luminat calea adevăratelor înfăptuiri patriotice timp de peste o jumătate de veac, începând cu prima tinerețe, până în ziua când s'a stins din viață, și-a închinat toată puterea minții și a trupului întru întărirea și pro-pășirea Românismlului.

Suflet echilibrat de intelectual naționalist de rasă, el și-a ales drept arme în lupta crâncenă pe care avea să o ducă, judecata limpede a omului de știință, susținută de un caracter tare și de o voință neînfrântă.

Nu există instituție națională sănătoasă de cultură sau de în-tărire economică pe pământul țării noastre care să nu-l fi in-terestat de aproape sau de departe. De aceea, Școala politehnică, pentru înființarea căreia a luptat, și Ateneul timișorean al Cer-cului militar-civil pentru întărirea căruia și-a dat deseori sfatul său cuminte, aduc azi omagiul lor de recunoștință marelui con-structor.

Sever față de alții, dar și față de sine însuși, Emanuil Un-gurianu a dus o viață de sihastu. Marile dureri ale Neamului nostru au fost deajuns pentru a-i umple timpul: fiecare clipă din viață și-a cântărit-o prin folosul pe care-l aducea Națiunii.

Istoria contemporană a Românilor i-a oferit toată gama de nuanțe de la vremurile negre de restriște ale unei apăsări inu-mane, până la exultarea generală a victoriei depline.

Pe când însă inimile celor mulți făceau salturi între descu-rajare și bucurie nemăsurată, inima tare a Marelui Român nu

lăsa să se trădeze prin nimic că echilibrul său sufletesc ar fi atins cumva prin încercările soartei. Solid așezat pe convingerile lui, înșelat în lupta liniștită dar crâncenă cu greutățile prin care-i trecea nația, marele tăcut, de viață de peste 80 de ani, și-a urmărit neclintit, în orice fel de timpuri, programul elaborat după metode științifice.

Nimic nu l-ar fi putut abate din drumul său.

Ceia ce-l susținea, era nu speranța, ci siguranța că la capătul luptei acestea va învinge, deci vom învinge. Căci Ungurianu nu a trăit nici când pentru el, ci pentru alții, pentru noi, pentru neamul nostru pe care-l iubea cu o nobilă patimă și-l servia cu o energie titanică înțelept condusă.

Astăzi sufletul lui mare este așezat în Panteonul ziditorilor națiunii românești.

Suflet frământat de dorul de a-și vedea neamul și Țara cât mai sus, el odihnește acum printre cei drepti, odihna binemeritată a marilor înfăptuitori. Viața sa cristalină plină de renunțări și de fapte patriotice va fi deapauri pildă vie, și îndreptar pentru cei rămași în urmă ca să ducă mai departe împlinirea gândului său mareț. Dar generația nouă îi va cinsti memoria, străduindu-se să urmeze cărările sale“.

V. GOLDIȘ, președintele „Astreii“:

„Adânc îndurerat aduc marelui dispărut Emanuil Ungurianu omagiul Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român.

A fost membru fondator al Casei Naționale dela Sibiu și al Asteii, care în temelul activității lui ca organizator și președinte al Despărțământului Timișoara l-a proclamat membru de onoare.

Sunt autorizat să exprim și regretul sincer al istoricului institut de credit și economii Albina pentru pierderea ce suferă prin trecerea din viață a acestui preavrednic membru în Consiliul său administrativ.

Aceste două instituțiuni ale neamului nostru din Ardeal și Banat au la temelia lor principiile salvatoare, pe cari le-a exemplificat prin viața sa acela, pe care îl regretă azi națiunea întreagă: lumina minții și nobleța sufletului, religia muncii și cruțarea.

Rostul individului în societate se definește prin aportul său la progresul social, iar societatea se desăvârșește prin desăvârșirea indivizilor, cari o alcătuiesc.

Emanuil Ungurianu a fost omul desăvârșit.

Viața lui a întrupat cinstea și omenia, munca și cruțarea, ordinea socială și morala creștinească, prevalarea interesului comunității asupra interesului individual.

Mai presus de toate Emanuil Ungurianu, în toate vremile și în toate împrejurările, a păstrat credință și a slujit națiunii române și bisericii sale strămoșești, pe care o socotia cel mai propice instrument spre a realiza încheierea, progresul, descătușarea din robie și unirea integrală a națiunii.

A trăit viață de eremit în neîncetată muncă spre a lăsa neamului său moștenire întreaga agoniseală a acestei vieți. Dar cel mai neprețuit patrimoniu ce lasă generațiilor succesoare este pilda vieții sale neprihănite.

Năzuind spre desăvârșirea asemuitoare acestei vieți și fixând în societatea românească cinstea împecabilă și munca fiecăruia pentru comunitatea ca măsurătoare a valorilor morale, astfel mai vârtos vom onora memoria acestui frate mutat acum dela noi și cu acest gând curat vom chezași vecinica lui pomenire“.

General G. DOMAȘNEANU, fost primar al Municipiului Timișoarei:

„Profund îndurerat stau în fața corpului neînsuflețit al lui Emanuil Ungurianu; și ori cât de imperativ mi s’ar impune sarcina, ca în numele Consiliului comunal și a cetățenilor Timișoarei, să-mi iau rămas bun dela cetățeanul nostru de onoare, energia fără asemănare pe care marele dispărut o arătase până în ultimele zile ale vieții sale, pentru problemele mari ale orașului, par’că îmi spune, că Ungurianu nu e mort, el trăește și va trăi.

Ne-am obișnuit să confundăm istoria românilor din Timișoara și județul nostru, cu viața propriu zisă a lui Ungurianu, fiindcă ele sunt identice.

În sufletul mare al lui Emanuil Ungurianu s’au născut și prin energia și voința lui de oțel s’au realizat toate problemele mari, de ordin național, bisericesc, școlar, economic și politic, ale românilor din Timișoara și Banat, dela 1873 până azi.

Prin el se stinge o forță creatoare de cari puține generații au putut da neamului lor.

Noi cei rămași în urma lui, lipsiți de înțeleapta lui povară, ce alt prinos de recunoștință i-am putea aduce, decât să facem o solemnă făgăduință aci, că vom stărui neîncetat pe drumul trasat de el, spre a desăvârși ceea ce povara celor 83 de ani nu l’a lăsat să desăvârșească.

Municipiul Timișoara a fost și rămâne mândru că a avut pe un Ungurianu și nu va întârzia să numească o importantă stradă din Cetate după numele lui, așa ca fiecare pieton să-și amintească în eternitate de acela ce a fost cetățeanul și marele român Emanuil Ungurianu, pentru orașul său, pentru țara sa și neamul său“.

„Cu dispariția lui Emanuil Ungurianu înmormântăm nu numai un om ci și o epocă. Blând stăruia încă printre noi înfășurat în gloria epocii sale pe care a-și numi-o a clasicismului din frământările naționale ultime, cum s'ar putea numi epoca Mocionilor, Babeșilor, Bredicenilor, ce se închide definitiv cu dânsul.

Noi pierdem într'ânsul incontestabil pe cel mai mare bănațean. Vor fi fost în alte decenii alții mai străluciți ca el, n'a fost niciunul care să-l fi întrecut în strălucirea ce-i era proprie, personală: în autoritatea sa morală! Această autoritate îl aristocratiza într'un sens cu desăvârșire înalt: un patrician roman, vre-un cneaz, scăpat în zilele noastre.

N'a ocupat situații oficiale, n'a fost nici ministru, nici prefect, nici primar. Asemeni năzuinți i-ar fi împrumutat o notă comună cu a altora. El vroia să rămâie singur într'o izolare în care nu-l putea egala nimeni, în care stau aleșii: acea a austerității severe, a controlului rigid asupra actelor sale din fiecare clipă, ce trebuia să-l ție mereu deasupra aceluși VULGUS cu care nu s'a amestecat niciodată.

În această ordine lui nu-i va trebui popularitate, — fără a o disprețui — nu va alerga după ea. Acțiunile sale, n'au nevoie de publicitatea sgomotoasă cotidiană, ce cere răsplată imediată. Ele se desfășoară în umbră, în migală și într'o măsură a sacrificiului și a abnegațiunei ce nu poate fi imitată.

În aceasta consistă mărimea lui Emanuil Ungurianu; notabili, șefi, miniștri, se vor găsi printre noi totdeauna, dar când și unde, vom găsi omul care să-l înlocuiască pe mecenatele în sens roman, care să nu-și ierte sieși nici o plăcere, nici un lux, pentru plăcerea de o esență superioară, pentru luxul de o mai înaltă ordine morală, de a putea trăi pentru alții, pentru o morală aproape divină aceea de a sprijini pe cei slabi și neajutați. Cui vor rămâne atâtea opere culturale, naționale, umanitare, căroră el le consacră toată ziua lui de muncă, de dimineață până'n seară, fiindcă de persoana sa nu se interesa decât prea puțin. În grija cui vor rămâne acei copii ai nimănuși, ucenicii, șagârții, cum le spunea el, dragii lui șagârți pe care îi strângea de pe ulițele satelor ca să întemeieze cu ei pârghia de romanizare a acestui oraș înstrăinat prin vitregia vremurilor și căroră el le-a lăsat precum aflu ulterior, prin dispoziții testamentare și ultimele lui rufe. Cine dintre noi s'ar fi gândit să-și facă din această mică oștire a mizeriei, obiect de preocupare permanentă, tenace, neodihnită? Șagârții nu pot da laude, nu pot da situații, de aceia la asemenea mărunte lucruri s'a gândit nimeni afară de moșul Ungurianu. Și desigur, vor veni oameni cari să realizeze vastele idealuri ale lui Emanuil Ungurianu. Orașul acesta, suntem în drept să credem, va deveni o strălucită metropolă românească, aici la extremitatea de vest a

țării dar într'un timp determinat și cu mijloace de stat. Când ne gândim însă că Emanuil Ungurianu le-a conceput toate acestea ca o operă personală pe care trebuia s'o rezolve el numai cu enorma sa voință. Ce n'a inițiat el? A strâns o viață întregă, nu și-a permis o vară de viligiatură, a riscat să ajungă pensionar sărac al orașului pentru a-și putea arunca tot avutul, toată agoni-seala chinuită pentru visul mângâiat de el; o catedrală și o episcopie în inima Timișoarei. Nu cunosc al doilea asemenea exemplu; Palat cultural, casă națională, cămin pentru ucenici, Academie pentru studii comerciale, Universitate, biserici parohiale, toate au fundațiuni așezate de el. Din minutul întemeierii ministerului Banatului, duzini de memorii, adrese, telegrame, nu încetau să curgă dela el, în sprijinul planurilor sale grăbite, totuș nici unul pripit. Nu-mi pot închipui cine și când îl poate înlocui pe un asemenea om. Noi suntem adânc nemângâiați de pierderea marelui fruntaș. Timișoara pierde pe cel mai mare cetățean al ei poate din toate timpurile. Eu n'am cunoscut un atașament mai cald, mai profund față de orașul său, ca acela al lui Emanuil Ungurianu față de Timișoara. El direct nu se simțea bine nicăeri afară de Timișoara și aș putea spune că ne va veni greu a ne obișnui de a nu mai vedea figura sa de ascet, strecurându-se timid, la anumite ore, cu regularitate de cronometru pe ulițele văduvite. Banatul va rămâne sărac de cea mai reprezentativă figură a sa, dela care mergea o stimă generală până la treptele tronului. La catafalcul său stă Inalta Regentă, stă guvernul țării, și stă Banatul întreg profund cernit. Cu pioasă amintire ne vom aduce aminte în veci de munca depusă de Emanuil Ungurianu pentru Banat, pentru patrie și tron“.

LUDOVIC CIOBANU, vicepreședinte al
Asociațiunii învățătorilor bănățeni:

„In viața noastră de creștini și de români, cu îndatoriri mari pentru Dumnezeu și pentru ființa noastră însăși, pentru semenii noștri, pentru neamul și pentru țara noastră, clădită pe temelia de sânge a vrerilor noastre mari, personalitatea veșnic lucrătoare, a neuitatului apostol al binelui obștesc, Emanuil Ungurianu, se înalță ca un stindard majestuos, în vederea generațiilor de azi și de mâine, îndrumându-le spre țeluri mari.

Intruparea cuceritoare a unui mișcător devotament, în slujba marelui bine național, această sinteză a muncii creatoare, s'a îndrumat și a învins în vâltoarea cumplită a asupririi de veacuri și a materialismului vieții subjugate, în conștiința maximei de înalte simțeminte: „Cea mai profundă fericire este a trăi pentru alții“, luminat de rugăciunea cu fir de aur legată de treptele Tronului Ceresc: „La cele bune și drepte, Domnul mintea să ni-o

deștepte, iar la cele rele și fără de lege, Domnul mîntea să mî-o lege“. Și individualitatea sa de sacrificiu s'a confundat în întregimea amănuntelor ei, a intimităților ei, cu ființa complexă a realității mari sociale, și din vitregia asupririi fără hotar și din epoca naționalismului nostru creator.

Acest suflet a știut coordona în toată vremea, rezultatele mari, cari îl preocupau cu realitatea și cu idealitatea acestei vieți, și cum darul său ceresc era, de a cunoaște sufletele și lucrurile, filozofia acțiunii educative ne învăța s'o găsim, în realitatea vieții de muncă, în combinațiile ei realiste.

În inima sa a surâs credința pentru izbânzi sigure și, s'a coborât așa la noi, la dascălii neamului, la cei dintâi mînuitori ai ideilor de propășire națională și umană, ca prin noi, să voiască binele poporului său iubit.

Președintele, Emanuil Ungurianu, exprimă suveran cuvântul de ordine: „Cei mici, prin cei mari se binecuvîntă“. Privirile tuturor să se îndrepte spre sate. Un rău, două rele, ba mai multe, din practica ambianței sociale, s'au statornicit în subconștientul maselor populare.

Cunoștințele altarelor de cultură, să fie transformate în stări sufletești, pentru a se crea sistematic și mult dorit, o tradiție culturală în popor, o aristocrație a realității populare românești.

Un dinamism perpetu, o înviorare culturală s'a încetățenit la sate, în consistența convingerilor sale și legătura de împreună-lucrare și de afecțiune clăditoare, între îndrumător și constructorii conștințelor vii, etice și naționale, a rămas indisolubilă.

Azi apostolul se coboară în vecinicia negrului mormât.

Dascălimea Bănățeană, plînge la treptele acestei coborâri. Urme adânci de durere și de venerațiune i-se așează azi în suflete și face făgăduință sfântă, că marelui Emanuil Ungurianu, îi va cinsti pomenirea și i-se va închina sufletului lui mare, ca din această pomenire, să dobîndească îndemnuri, pentru sbuciumul de muncă al zilelor noastre“.

Dr. IULIU COSTE, președintele
Caselor Naționale din Timișoara
și județul Timiș-Torontal:

„Marele fiu al Banatului, Emanuil Ungurianu, al cărui bust e desvelit azi, a fost cel mai vrednic reprezentant al puritanismului și cel mai falnic vestitor, propagator și aprig apărător al patriotismului curat și nefățărit. El spunea că nu e de ajuns să ne batem pieptul că suntem buni români și să cântăm „deșteaptăte române“ și „pe-al nostru steag e scris unire“ iar în acelaș timp să tolerăm ca să alunece pămîntul de sub picioarele noastre, pentrucă patriotismul adevărat nu se manifestă prin vorbe lăudăroase și

uneori frumos sunătoare, ci prin fapte bune, generoase, prin muncă cinstită și serioasă, prin jertfe, prin cheltuirea energiilor în slujba neamului și a Țării, prin sădirea și cultivarea facultăților frumoase în sufletul poporului nostru, pentru a-și cunoaște ființa, destinația și mândra sa menire pe acest pământ.

Patriotismul înflăcărat al lui Emanuil Ungurianu ne-a învățat să ne încălzim inimile permanent și neîntrerupt la focul sfânt al iubirii de neam și Țară, pentru că acest foc trebuie să topească orice ghiață ce ne-ar mai apăsa pe inimi și să realizeze închegarea pe vecie a unității noastre sufletești.

Emanuil Ungurianu tot ce a produs munca lui, a dăruit neamului său, căruia și-a închinat până la ultima clipă toată puterea vieții sale; și-a iubit Țara, cum și-a iubit viața însăși; viața dacă i-ar fi cerut-o, el viața și-ar fi adus-o la altarul ei și nu cu durere în suflet, ci cu imn de mărire în inimă.

El rămâne nemuritor! El trăește în noi și va trăi prin noi în urmașii noștri“.

Dr. PATRICHE ȚIUCRA, protopopul Timișoarei:

„Emanuil Ungurianu a fost tipul rprezentativ al omului echilibrat, sub toate raporturile vieții noastre pământești, a fost omul realității, al faptelor și al muncii ordonate și disciplinate. El a fost cel mai mare adversar al demagogiei și al fanfaronismului, și nu putea suferi în jurul său pe cei ce trăiau din reclame și speculațiuni. Era modestul și seninul muncitor, care lucra cu o perseverență și tenacitate, cum rar se mai găsește. Lucra din nobila ambiție de a se face cât mai folositor țării și neamului său, lucra cu râvnă și devotament pentru ridicarea culturală și materială a poporului nostru din Banat, lucra cu toată căldura sufletului său pentru ștergerea lacrimilor și înlăturarea suferințelor celor din jurul său, și pentru promovarea binelui pe toate terenurile vieții noastre sociale și în toate lucrările sale era călăuzit de un singur principiu, de cel mai înalt principiu moral: „nimic pentru sine, totul pentru alții“.

Emanuil Ungurianu va trăi veșnic în sufletul poporului român din Banat, pe care l'a iubit și pentru care a muncit viața sa întreagă, va trăi în conștiința noastră românească, ca un model de adevărat patriot și adevărat român, va trăi în inimile tuturor acelora cărora le-a făcut bine și le-a fost adevărat părinte în viață.

Voi avea îndrăzneala să susțin că nu Emanuil Ungurianu are nevoie de monumentul acesta, fiindcă el a primit răsplata faptelor sale, din partea dreptului judecător, făcându-se părtaș unei lumi mai bune, mai senine și mai fericite.

Nu el, ci noi supraviețuitorii lui avem nevoie de monumentul de față, ca, de câte ori vom privi la el, să ne reamintim frumoasele virtuți, care au împodobit sufletul lui Emanuil Ungurianu și să ne silim a le imita. Acest monument să fie pentru noi o carte deschisă, o pagină din istoria poporului român din Banat, din care să citim și să învățăm, cari sunt datorile noastre față de viitorul țării și al neamului nostru.

Să perpetuăm deci dela individ la individ și din generație în generație, frumoasele virtuți ale lui Emanuil Ungurianu, care au făcut ca figura lui să strălucească înaintea ochilor noștri, să-i păstrăm memoria cu sfințenie, și să-i aducem expresiunea sentimentului nostru de pietate și recunoștință, prin obligamentul de a-l imita și a umbla pe cărările lui în viață.

Aceste gânduri trebuic să ne stăpânească pe noi în clipa aceasta, când asistăm la solemnitatea inaugurării monumentului lui Emanuil Ungurianu, în caz contrar toată festivitatea noastră este o simplă deșertăciune“.

Dr. CORIOLAN BALTA, fost primar al

Timișoarei:

„Bustul în bronz alui Emanuil Ungurianu întruchipează simbolic învingerea luptelor și rezistența politică purtate de omul cu credință și dragoste pentru neam, învingerea muncii necontenite și fără preget pe teren cultural, economic și social al neamului său, încoronarea cu laurii eternității a omului care a jertfit întruaga sa muncă, întregul său avut și agonisire pe altarul neamului său.

Acest semn înfipt astăzi în cetatea lui Huniade va rămâne ca o firească mărturie a recunoștinței noastre pentru nenumăratele înfăptuiri, bogata activitate cu care și-a marcat drumul vieții, pentru abnegațiunea și jertfirea de sine prin care a înțeles a-și ocroti și îndruma pe frații mai mari pe calea fericirii omenești și pe calea idealismului național, în acest semn de recunoștință și admirație se va păstra din tată în fiu, dela cel mai umil meseriaș, până la cel mai înalt demnitar al acestui pământ al Banatului, memoria sfântă a Apostolului idealurilor noastre naționale, alui Emanuil Ungurianu.

Pentru trecut simbolizează acest monument recunoștință, admirație și gratitudine, — pentru viitor trebuie să ne fie exemplu și îndrumare.

Privind acest monument vom înțelege că o viață trăită numai pentru sine este fără nici un suflet și fără nici un rost; vom învăța din viața marelui Emanuil Ungurianu că refacerea Statului nostru mărit și consolidarea națională a neamului nostru se va realiza cu desăvârșire dacă luând pildă dela marele defunct vom

ști să trăim în orice moment al vieții noastre și pentru neam, — dacă în toate acțiunile noastre vom pune acea solitudine, acea abnegațiune, acea cinste și acea conștiință pe care am putut-o învăța dela în veci regretatul Emanuil Ungurianu“.

Dr. IOACHIM MILOIA,
directorul Muzeului Bănățean:

„Socul bustului său inaugurat astăzi în Timișoara, la umbra Castelului lui Iancu din Hunedoara, s'a înfipt adânc în solul săturat de fapte istorice iar prezența monumentului în conștiința Românilor îngrijorați de viitorul acestei țări, capătă valoare de simbol. Un semn de chemare la unire, la muncă neobosită și cinstită, un apel, la desăvârșirea luptei pe care Ungurianu n'a încheiat-o, un prilej de reculegere și re confortare: aceasta este pentru Timișoara monumentul inaugurat astăzi.

Ce stranie coincidență! Fără ca să se fi hotărât în prealabil, în aceeași zi și la aceeași oră s'a desvelit la Lugoj bustul generalului Ioan Drăgălina, eroul dela Cerna. Par'că destinul a voit să accentueze și mai mult contrastul dintre generația ce a știut să se jertfească pentru un ideal și generația de astăzi ce-și irosește energiile în lupte intestinale.

Atât Drăgălina cât și Ungurianu sunt eroi nu numai ai Banatului ci ai Neamului întreg. Unul a căzut cu arma în mână pe câmpul de onoare, celalt a condus lupta de pace, până în ultimul său moment. Unul întruchipând virtuțile ostășești ale falnicilor grăniceri a dat cea mai sublimă dovadă de sacrificiu, iar celalt romanamente disciplinat a gândit și înfăptuit românește, jertfind tot ce o viață întreagă a putut agonisi cu preț de stoică abnegare.

Două cununi de lauri s'au depus astăzi, două făclii s'au aprins, două suflete au fost așezate în Panteonul celor mai curate sentimente ale Banatului, două bronzuri au fost turnate ca să înfrunte veșnicia și să preamărească minunate calități de oameni și de Români“.